

ชื่อสมุนไพร ผักหวานบ้าน

ชื่ออื่นๆ ผักหวานใต้ใบ (สตูล) มะยมป่า (ประจวบคีรีขันธ์) ก้านตง ใต้ใบใหญ่ จ้าผักหวาน ผักหลน (เหนือ)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sauropus androgynus* (L.) Merr.

ชื่อพ้อง *Sauropus albicans*

ชื่อวงศ์ Euphorbiaceae

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของผักหวานบ้าน

ผักหวานบ้าน เป็น ไม้พุ่ม สูงประมาณ 0.8 ถึง 2 เมตร ใบเดี่ยว ออกแบบสลับรูปร่างกลม รูปขอบขนานหรือขอบค่อนข้างเป็นสี่เหลี่ยม ขนมีเป็ยกปุน กิ่งก้านค่อนข้างเล็ก สีเขียวปนเทา ปลายแหลมยาว ขอบใบเรียบ โคนใบมนที่ โคน ก้านใบ มีหูใบเป็นแผ่นเล็กๆ ดอกเป็นสีแดงเข้ม หรือสีม่วงแดง เป็นดอกเดี่ยวออกตรงซอกใบ เป็นกลุ่มกลุ่มละ 2 ถึง 4 ดอก ดอกตัวเมีย และดอกตัวผู้แยกเพศกัน ผลมีรูปร่างคล้ายลูกมะยม ใน 1 ผลมี 3 พู สีออกชมพูเล็กน้อยหรือสีขาวนวล เรียงติดกันอยู่ใต้อับ ใบ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.0 ถึง 1.5 เซนติเมตร มนุษย์เป็นสามเหลี่ยมขนาดเล็ก

สรรพคุณของผักหวานบ้าน

ยาสมุนไพรพื้นบ้านจังหวัด

อุบลราชธานี ใช้ ราก ต้มน้ำดื่มและอาบ แก้กษาง

ตำรายาไทย ใช้ ใบ รสหวานเย็น ปรุ้งเป็นยาเขียว แก้ไข้ ใช้ น้ำยางหยอดตาแก้ตาอักเสบ รักษาแผลในจมูก **ใบ มีสาร papaverine กินมากจะทำให้เกิดอาการเวียนศีรษะ ท้องผูก ใบและต้น มีรสหวานเย็น น้ำยางจากต้น และใบ ใช้หยอดตา แก้ตาอักเสบ ตำผสมกับรากอบเชยเป็น**

ยาพอก รักษาแผลในจมูก ผสมกับสารหนูใช้ทาแก้โรคผิวหนังติดเชื้อ **ใบและราก** ทำให้ละเอียดใช้พอกฝี **ราก** รสเย็น ต้มเป็นยาแก้ไข้ ถอนพิษไข้ แก้ตัวร้อน แก้ไข้กลับ แก้ชาง แก้ปัสสาวะขัด ผิดสำแดง รักษาคางทูม แก้ลม มะเร็งคุด **สารสกัดใบและลำต้น** ด้วยแอลกอฮอล์มีฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ HIV-1 reverse transcriptase เล็กน้อย ไม่มีฤทธิ์ต้านเซลล์มะเร็งในหนูทดลอง

ยาพื้นบ้านล้านนา ใช้ ราก ต้มน้ำดื่ม แก้

โรคมะเร็งคุด ผสมกับสมุนไพรอื่น ฝนน้ำผสมข้าวเจ้า แก้ผิวดำเดือน ฝนทารักษาโรคมะเร็ง ที่มีอาการเจ็บ ร้อน ไหม้ ร่วมด้วย ฝนใส่ข้าวเจ้ากินรักษาโรคเลือดลม

ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง มูเซอ ใช้ **ใบ ทั้งต้น** ต้ม

น้ำอาบ และเคี้ยวกินแก้ปวดเมื่อยร่างกาย เป็นยาบำรุงสุขภาพสำหรับหญิงหลังคลอด

สรรพคุณทางยาของผักหวานบ้าน

1. รากผักหวาน นำมาฝนรวมกับแก่นในของผักข้าวโพด รากมะแว้งและรากผักดีด ฝนรวมกันกับน้ำอย่างละเท่าๆกันใช้แก้ไข้หัวและไข้สูงหรือ
2. นำรากฝน ใช้ระงับพิษไข้กลับ เนื่องจากกินของแสลง
3. หมอพื้นบ้านใช้ รากฝน ทาแก้คางทูม